

„Influența schimbării sistemului electoral asupra rezultatelor comportamentului electoral al cetățenilor la alegerile parlamentare din 24 februarie 2019”

Studiul sociologic Vox Populi – martie, aprilie 2019 „Influența schimbării sistemului electoral asupra rezultatelor comportamentului electoral al cetățenilor la alegerile parlamentare din 24 februarie 2019”, inițiat de Filiala din Chișinău a Institutului internațional de monitorizare a dezvoltării democrației, parlamentarismului și respectării drepturilor electorale ale cetățenilor statelor membre ale Adunării Interparlamentare CSI și desfășurat de Asociația Sociologilor și Demografilor din Republica Moldova, este dedicat cercetării factorilor sociali cu impact asupra comportamentului electoral al cetățenilor, precum și a interdependenței proceselor economice, politice și sociale în țară.

Cercetările de teren, în cadrul sondajului Vox Populi – martie, aprilie 2019 „Influența schimbării sistemului electoral asupra rezultatelor comportamentului electoral al cetățenilor la alegerile parlamentare din 24 februarie 2019”, au fost efectuate în perioada 22 martie - 05 aprilie 2019, pe un eșantion de 1193 respondenți, din 81 localități, reprezentativ pentru populația adultă a Republicii Moldova, exclusiv regiunea transnistreană, cu o eroare maximală de $\pm 3,0\%$.

Rezultate și considerații generale ale studiului sociologic Vox Populi – martie, aprilie 2019 „Influența schimbării sistemului electoral asupra rezultatelor comportamentului electoral al cetățenilor la alegerile parlamentare din 24 februarie 2019”

- Doar fiecare al zecelea respondent consideră că majorității demnitarilor aleși le pasă de ceea ce cred oamenii simpli despre activitatea lor. În același timp majoritatea absolută a cetățenilor (76%) au o părere opusă despre acest lucru. 14% dintre cetățeni nu și-au format o opinie în această privință.
- 71% din respondenți sunt pentru inițiativa de a crea o lege care ar obliga deputații care își părăsesc fracțiunea parlamentară să renunțe la propriul mandat. 11% sunt împotriva, iar 18% nu și-au format o opinie în acest sens. (experții, respectiv: 70%, 24%, 6%).
- Majoritatea dintre intervievați (56%) s-a dat cu părerea că este necesară micșorarea numărului de la 101 la 61 de deputați în Parlamentul țării, 27% au o atitudine negativă, iar 17 la sută nu și-au format o opinie în această privință (experții, respectiv: 21%, 70%, 9%).
- Este destul de mic numărul celor care consideră că în Republica Moldova democrația funcționează eficient. Doar 4% sunt foarte satisfăcuți, și încă 17% -

satisfăcuți de democrația din țară. În același timp, nu prea satisfăcuți sunt 45%, deloc satisfăcuți – 28%, iar 7% nu au știut să răspundă.

- Respondenții au fost rugați să aprecieze cât de mult sunt de acord cu afirmația: "Democrația are neajunsurile sale, dar este mai bună decât oricare altă formă de guvernare." Total de acord s-au arătat 21% din respondenți, de acord doar într-o anumită măsură – 38%, nu prea de acord – 20%, deloc de acord 11%, iar 10% nu au fost în stare să dea un răspuns univoc la această întrebare.

- Majoritatea cetățenilor (51%) susțin că datoria civică îi motivează să participe la alegeri, 37% - dorința de a-mi exprima propria poziție politică, 30% - este practic unica posibilitate de a influența soarta țării, 19% - dorința de a opri partidul în care nu am încredere să ajungă în Parlament, 18% - dorința de a ajuta partidului favorit să ajungă în Parlament/ să aibă un număr mai mare de locuri, 14% - deprinderea, 7% - în rândul oamenilor apropiați este obișnuit să se meargă la alegeri. Tot 7% - n-au știut să răspundă la această întrebare (experții, respectiv: 62%, 51%, 45%, 38%, 53%, 14%, 22%, 1%).

- 71% dintre respondenți au menționat că partidele politice nu trebuie să primească finanțare din bugetul de stat. Doar 13% consideră că partidele trebuie să fie finanțate din bugetul de stat, iar 16% nu au dat un răspuns concret la această întrebare (experții, respectiv: 70%, 13%, 16%).

- Experții susțin că trebuie să primească finanțare din bugetul de stat doar acele partide politice, care promovează programele/ideologia lor chiar dacă sunt în opoziție. Spre exemplu, Partidul verde ecologist, ar face bine dacă ar promova în mass-media ideea unui mediu natural propice vieții, ar face fapte concrete (curățenie, ar protesta când sunt tăiați copacii etc.) și doar atunci să primească finanțare din buget.

- Doar 19% din respondenți sunt de părerea că alegerile din țară oferă posibilități cetățenilor de a schimba acei reprezentanți ai puterii care nu își îndeplinesc promisiunile. Încă 47% consideră că cetățenii pot face parțial acest lucru, iar 26% s-au pronunțat împotriva. Nu și-au format o opinie la această întrebare 7% de respondenți (experții, respectiv: 18%, 57%, 23%, 1%).

- 68% din respondenți consideră că numărul secțiilor de vot de peste hotarele țării trebuie majorate. 18% s-au pronunțat împotriva, în timp ce alți 14 la sută nu au știut să răspundă (experții, respectiv: 57%, 30%, 13%).

- Menținerea perioadei mandatului de 4 ani a Parlamentului este susținută de 64% din respondenți. 10% consideră că acesta trebuie majorat, 13% - că mandatul trebuie diminuat, iar 13% nu au putut să se exprime în această privință (experții, respectiv: 88%, 7%, 4%, 1%).

- Pentru modificarea modului în care se formează lista concurenților electorali s-au exprimat 32% de respondenți. Împotriva – 29%, iar 39% nu au știut să răspundă la această întrebare.
- Circa 20% din respondenți consideră că listele trebuie să fie formate prin plasarea candidaților în mod aliator în buletinele de vot. 23% s-au pronunțat pentru ordinea alfabetică. 5% consideră mai oportună ordinea alfabetică inversă. 1,5% au venit cu alte propuneri. Totuși, majoritatea (50,4%) nu au știut să dea un răspuns limpede la această întrebare.
- Doar 18 la sută din respondenți consideră oportun de a organiza alegerile pe parcursul a două sau mai multe zile. Peste 2/3 (71%) consideră că aici nu trebuie operate schimbări, iar 11% nu și-au format o opinie în privința acestei probleme (experții, respectiv: 26%, 72%, 2%).
- Pentru implementarea votului electronic s-au pronunțat 46% de respondenți. 39% s-au pronunțat împotriva acestei măsuri, iar 15% nu au putut să se exprime în această privință.
- Circa ¾ dintre respondenți (72%) se pronunță pentru posibilitatea de a vota în orice secție de vot din Republica Moldova. 20% sunt împotriva unei astfel de inițiative, iar 9% au refuzat sau nu au știut să răspundă (experții, respectiv: 47%, 51%, 2%).
- Majoritatea (51%) respondenților a menționat că în cazul posibilității votării prin internet, ar alege această opțiune în locul prezentării la secția de vot. 36% sunt de părerea că nu ar vota prin internet, iar 13% nu s-au putut pronunța în acest sens (experții, respectiv: 76%, 22%, 2%).
- 44 la sută dintre respondenți consideră că intenția lor de vot va spori dacă ar exista posibilitatea de a vota prin internet. 34% din respondenți consideră că intenția lor de vot nu ar spori în asemenea circumstanțe, iar 21% nu au știut sau au refuzat să răspundă (experții, respectiv: 56%, 42%, 1%).
- 42% din respondenți sunt pentru asigurarea cotelor pentru candidații de gen feminin și în circumscripțiile uninominale. 27% sunt împotriva unei astfel de măsuri, circa 1/3 (32%) nu au oferit un răspuns concret (experții, respectiv: 35%, 65%, 1%).
- Doar 28% din respondenți consideră că atunci când s-a reformat sistemul electoral au avut loc suficiente consultări publice. Circa o jumătate (48%) din respondenți a menționat că nu au avut loc suficiente consultări, iar 24% sunt indeciși (experții, respectiv: 22%, 77%, 1%).
- Fiind întrebați despre cea mai oportună modalitate de alegere a deputaților, 26% s-au exprimat pentru sistemul mixt de vot, 34% - pentru sistemul proporțional (dar deputații să fie aleși pe liste deschise de partid), 13% - pentru sistemul uninominal, 10% au spus că nu sunt interesați de problema în cauză, iar 17% nu s-au putut pronunța în acest sens (experții, respectiv: 24%, 67%, 7%, 1%, 1%).
- Doar circa ¼ dintre intervievați sunt de părerea că Parlamentul nou, ales la 24

februarie 2019 (în baza sistemului mixt de vot) va fi un legislativ mai bun, cu deputați mai aproape de popor, mai mulți – 39 la sută au o părere opusă iar 35% nu s-au putut pronunța în acest sens (experții, respectiv: 9%, 59%, 31%).

- Fiecare a cincea persoană a menționat că Parlamentul nou va avea legiuitorii de o calificare mai înaltă, 43% - nu sunt de acord cu aceasta, 37% - n-au știut să răspundă la această întrebare (experții, respectiv: 13%, 56%, 31%).

- Doar 16 la sută din populație consideră că membrii parlamentului nou vor fi în stare să creeze o majoritate parlamentară, 31% - au o opinie negativă în acest sens iar majoritatea (54%) - n-a știut să răspundă (experții, respectiv: 22%, 31%, 46%).

- Fiecare a cincea persoană chestionată a susținut că Parlamentul nou (ales în baza sistemului mixt de vot) va crea un Guvern mai eficient, 39% - privește sceptic acest lucru iar 41% - nu au putut să se expună în această privință (experții, respectiv: 7%, 44%, 48%).

- Doar 14 la sută din respondenți au opinat că Parlamentul nou va fi unul mai curat, vor fi mai puțini deputați transfugi, vor fi mai puține acte de corupție, 4 din 10 nu este de acord cu această afirmație iar 47% n-au știut să răspundă (experții, respectiv: 6%, 59%, 35%).

- Circa 1/3 dintre respondenți sunt de părerea că Parlamentul nou va fi un Parlament mai rău, deputații nu vor putea forma coaliția de guvernare, nu vor găsi consens pe probleme majore pentru societatea din RM, fiecare a patra persoană are o părere opusă, iar 44 la sută n-au fost în stare să se expună pe marginea problemei date (experții, respectiv: 33%, 24%, 43%).

- **Mass-media.** Sursele cele mai importante de informare a populației sunt televiziunea și rețeaua Internet. Anume aceste două surse, în sondajul nostru, împart primele două locuri în topul informării. Pe primul loc rămâne televiziunea cu 79%, pe locul doi se situează rețeaua Internet cu 61% , pe locul trei – familia cu 33%. În continuare, urmează prietenii și vecinii – 25%, radioul cu 24%, presa scrisă - 21%, colegii de serviciu – 18% și zvonurile cu 12%.

- Doar 41% dintre intervievați consideră că populația Republicii Moldova are acces într-o măsură mare la informație, 9 la sută - într-o măsură foarte mare. Totodată 38% din respondenți sunt de părerea că el este limitat, iar 6 la sută consideră că cetățenii n-au acces deloc la informație. 6% dintre cei intervievați n-au fost în stare să se pronunțe la tema dată (experții, respectiv: 38%, 2%, 54%, 4%, 2%).

- Doar fiecare a patra persoană chestionată consideră că mass-media oferă candidaților posibilități egale de a-și prezenta programele electorale. Majoritatea (52%) crede că unii candidați sunt favorizați, 22 la sută – nu știu, deoarece nu urmăresc electorala (experții, respectiv: 18%, 72%, 9%).

- În cadrul cercetării, am constatat că 35% din cetățeni și-au schimbat preferințele electorale în ultimii ani. 25% au recunoscut că mass media a influențat această decizie în

mare măsură, 9% - în foarte mare măsură, 27% - în mică măsură, 10% - în foarte mică măsură, 17% - deloc. Un grup considerabil de cetățeni (13%) nu s-a putut pronunța în acest sens sau nu și-a schimbat preferințele electorale.

- Doar 26 la sută dintre participanții la sondaj au opinat că mass media contribuie activ la educarea civică a alegătorilor din Republica Moldova, circa o jumătate (48%) – că contribuie doar într-o oarecare măsură. 17 % dintre intervievați nu sunt de acord cu acest lucru, iar 9 la sută nu s-au putut pronunța la subiect.

- Circa $\frac{3}{4}$ din respondenți (73%) consideră că mass media trebuie să fie sancționată atunci când reflectă procesul electoral într-un mod neechidistant. 10% sunt împotriva unei astfel de măsuri, iar 17% nu au dat un răspuns concret (experții, respectiv: 81%, 11%, 7%).

- Majoritatea respondenților (59%) consideră că evenimentele din interiorul țării se desfășoară într-o direcție incorectă, 23 la sută – într-o direcție corectă, alte 17% – nu știu. Distribuția răspunsurilor la această întrebare exprimă o atitudine negativă privind direcția de dezvoltare pentru care pledează autoritățile Republicii Moldova (experții, respectiv: 68%, 24%, 7%).

- Pentru 17% din populație veniturile disponibile nu sunt suficiente nici pentru strictul necesar, iar 34% reușesc să se descurce în acest sens. Fiecare a treia persoană consideră că veniturile sunt suficiente pentru un trai decent, dar nu le permit cumpărarea unor bunuri mai scumpe. 15% din cei intervievați reușesc să procure și unele bunuri costisitoare, dar cu anumite sacrificii pe alte poziții ale vieții lor. Doar 1% dintre respondenți își pot permite să cumpere tot ce-și doresc, fără să se limiteze la ceva.

- Conform cercetării noastre, doar 8% din cei chestionați s-au autoidentificat cu grupul social înalt (oameni bogați, care au de toate, fără restricții de consum), 14% – cu grupul social mediu (oameni înstăriți, dar care nu-și permit achiziționarea obiectelor de lux), 32% – cu grupul social mai aproape de mediu (oameni nu prea înstăriți, nevoiți să facă economii), 35% – cu grupul social care are un nivel de trai scăzut și se află la limita supraviețuirii, 10% – cu grupul social de oameni foarte săraci, care permanent duc lipsa celor necesare. Aceste rezultate ne confirmă încă o dată faptul că, în lipsa unei clase de mijloc înstărite, societatea moldovenească rămâne a fi una instabilă.

- Circa $\frac{1}{2}$ din populație (46%) consideră că reformele din țara noastră sunt nu prea eficiente, 16% - deloc eficiente, $\frac{1}{3}$ le apreciază oarecum eficiente și doar 3% - foarte eficiente. 2 la sută n-au fost în stare să dea un răspuns concret.

- Circa $\frac{1}{2}$ din populație (46%) consideră că reformele din țara noastră sunt nu prea eficiente, 16% - deloc eficiente, $\frac{1}{3}$ le apreciază oarecum eficiente și doar 3% - foarte eficiente. 2 la sută n-au fost în stare să dea un răspuns concret.

- 79% dintre respondenți apreciază negativ schimbările care s-au produs în reformarea sistemului justiției, 68% – în sfera economică, 65% - în sistemul de pensii, 65% - în sistemul bancar, 64% - în soluționarea conflictului transnistrean, 64% – în domeniul politicii interne, 63% - în reforma sistemului electoral, 63% - în sistemul sanitar. Cele mai palpabile schimbări au fost sesizate în domeniul culturii – 46%, în activitatea autorităților publice locale – 42%, educației – 38%, politicii externe – 34%, în reformarea autorităților publice centrale – 33% și în combaterea corupției – 32%.
- Doar 4 din 10 intervieuați consideră că reformele efectuate în țară contribuie într-o măsură mare sau foarte mare la dezvoltarea democrației, 48% sunt de părere că reformele respective nu înlesnesc evoluția acesteia, iar 12% nu și-au format un punct propriu de vedere la subiectul dat (ianuarie 2018 respectiv: 32%, 45%, 22%).
- Doar 4 la sută dintre respondenți susțin că societatea din Republica Moldova este unită, 53% au o părere opusă, că ea este puțin unită, 37% - deloc unită, iar 6% n-au fost în stare să dea un răspuns clar la această întrebare (experții, respectiv: 47%, 45%, 5%, 2%).
- Ț Potrivit sondajului nostru, Republica Moldova are cele mai bune relații cu România 79%, Uniunea Europeană – 75%, Ucraina – 71%, SUA – 63% și Federația Rusă 61%.
- **Opțiunile UE sau UEE.** Opțiunile respondenților privind integrarea în Uniunea Europeană și în Uniunea Economică Eurasiatică s-au divizat în felul următor: 36% dintre respondenți votează pentru Uniunea Europeană, 40% – pentru Uniunea Economică Eurasiatică, 3% - nu ar participa la vot, iar 20% dintre cetățeni n-au fost în stare să se exprime limpede pentru ce ar opta în cadrul unui eventual referendum.
- Dacă duminica următoare ar avea loc un referendum privind aderarea Republicii Moldova la NATO, doar aproximativ fiecare al cincilea respondent (21%) s-ar pronunța pentru această opțiune, 48% – ar vota împotriva, iar 11% dintre ei n-ar participa la vot. Există, de asemenea, un grup de persoane care, în general, nu știu ce reprezintă structura internațională NATO (3%). 16% nu și-au format un punct propriu de vedere la subiectul dat.